

Tillid som bystrategi

Byplanlægning kan fremme tillid og styrke fællesskaber. Gennem åbne byrum, fælles aktiviteter og mødesteder skabes sociale relationer, der gør samfundet mere robust. Danmark viser, hvordan mødebyen omsætter tillid til konkret byudvikling.

Af **Lars V. Johannsen**, lektor, ph.d, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, **Helle Juul**, Arkitekt MAA, MNAL ph.d, CEO, JUUL | FROST ARKITEKTERA/S, og **Gert Tinggaard Svendsen**, Professor, ph.d, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

Tillid er en samfundsressource. I Sloveniens hovedstad, Ljubljana, er de tre broer over floden Ljubljanica en attraktion i sig selv. Den slovenske arkitekt Jože Plečnik (1872-1957) byggede dem bevidst større end nødvendigt, så de kunne fungere som samtalebroer – steder, hvor mennesker kunne mødes og udveksle tanker. Plečniks arkitektur viser, hvordan fysiske rum kan understøtte social infrastruktur og styrke den tillid, der binder samfundet sammen.

Tillid er en afgørende samfundsressource. Den amerikanske professor Robert D. Putnam fra Harvard University har vist, hvordan social tillid – tillid til mennesker, man ikke kender – kan måles som udtryk for et samfunds sociale kapital. Ifølge de internationale World Values Surveys ligger Danmark i toppen som et af verdens mest tillidsfulde samfund, efterfulgt af de øvrige nordiske lande.

Den seneste måling fra 2020 viser, at 77,4 procent af danskerne mener, man generelt kan stole på andre.

Social tillid bygger på forventningen om, at andre overholder uskrevne regler. Denne forventning om, at fremmede handler troværdigt, siger noget om sandsynligheden for at blive snydt – og dermed om evnen til at samarbejde. Jo mindre risikoen er for at blive snydt, desto lettere er det at samarbejde og finde fælles løsninger. Når mennesker handler hæderligt og tager ansvar, reduceres behovet for kontrol, og samfundets tandhjul kører mere gnidningsfrit.

USA har derimod oplevet et markant fald i tillid siden 1980'erne. Putnam peger på, at amerikanerne i stigende grad tilbringer fritiden foran tv og skærme frem for at mødes i foreninger og fællesskaber. Danmark fremstår derfor som et interessant laboratorium for, hvordan fysisk samvær og organisering kan skabe tillid – det, vi her kalder mødebyen.

Fra lokale initiativer til national robusthed

Foreningslivet er en hjørnesten i denne sociale infrastruktur. I Danmark siger man, at "når tre danskere

Et ord er et ord er ikke blot et ordsprog, men en social kontrakt, der skaber ansvarlighed og forudsigelighed.

mødes, danner de en forening". De frivillige fællesskaber – fra idrætsforeninger til lokale energiprojekter – skaber relationer, hvor ord betyder noget. Et klassisk eksempel er Samsø, hvor borgerne sammen har opbygget et lokalt energifællesskab, der gør øen selvforsynende med vedvarende energi. Her mødes beboerne jævnligt for at drøfte nye projekter og beslutninger, og tilliden mellem deltagerne er afgørende for, at samarbejdet fungerer. "Et ord er et ord" er ikke blot et ordsprog, men en social kontrakt, der skaber ansvarlighed og forudsigelighed.

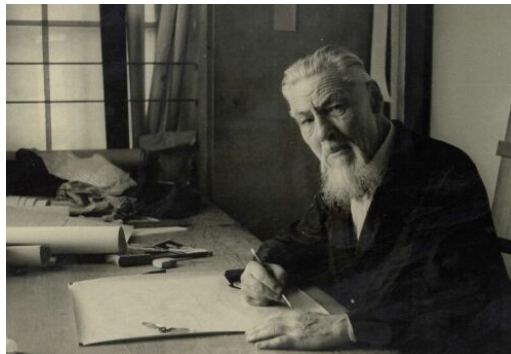
Et samfund præget af tillid har både økonomiske og demokratiske fordele. Det bliver mere robust over for polarisering og social splittelse – udfordringer, som præger mange vestlige storbyer. Derfor bør arkitekturen forstås som en aktiv del af den sociale infrastruktur, der skaber møder mellem mennesker.

Åbne byrum frem for lukkede enklaver

I mange nye byområder bygges tæt, og fællesfaciliteter reserveres kun til beboerne. Det øger ejendomsværdien, men skaber lukkede enklaver – gated communities – der svækker sammenhængskraften. Den modsatte tilgang er at planlægge åbne byrum med fælles funktioner, hvor forskellige grupper naturligt mødes. Her er blandede boligformer, offentlige pladser og idrætsfaciliteter afgørende for at skabe byens fælles rum.

Tromostovje, Ljubljanas tre broer. Den slovenske arkitekt Jože Plečnik (1872-1957) byggede dem bevidst større end nødvendigt, så de kunne fungere som samtalebroer – steder, hvor mennesker kunne mødes og udveksle tanker.

FOTO: PETAR MILOŠEVIĆ, CC BY-SA 4.0

Jože Plečnik (1872-1957) ved sit skrivebord i 1943.

FOTO: NATIONAL-BIBLIOTEKET I LJUBLJANA

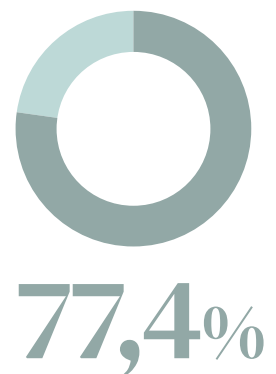
Et forbillede er Gillett Square i London, som sociologen Richard Sennett fremhæver som et eksempel på, hvordan design kan fremme social interaktion. Pladsen er ikke blot et opholdssted, men et demokratisk rum, hvor mennesker mødes på tværs af sociale, kulturelle og økonomiske forskelle. Her bliver forskellighed ikke en trussel, men en styrke – en kilde til tolerance og social robusthed.

Mødebyen er derfor ikke kun et fysisk sted, men et socialt kredsløb. Ved at designe byrum og aktiviteter, der inviterer forskellige grupper til at mødes, bliver forskellighed en drivkraft for tillid og sammenhængskraft. Tillid skal designes, dyrkes og beskyttes gennem byens planlægning. Når mennesker føler sig trygge og ligeværdige i de fælles rum, opstår ansvarlighed og stolthed, som styrker både lokalsamfund og demokratisk deltagelse.

Byer som Aarhus og Struer arbejder allerede med dette perspektiv i deres byfornyelse, hvor borgerinddragelse og fælles aktiviteter spiller en større rolle. Aarhus' nye strategi Sammen om byudviklingen fra 2025 peger netop på behovet for at forene professionel planlægning med borgernes hverdagskendskab.

For arkitekter betyder det nye krav til kompetencer – ikke kun i fysisk planlægning, men i forståelsen af sociale processer. Mødebyen forudsætter tværfaglighed i arbejdet med fysiske mødesteder, social infrastruktur og tillid.

En spirende politisk debat om diversitet i nye boligområder blev tydelig ved kommunalvalget i 2025, hvor flere borgmestercandidater efterlyste en mere balanceret fordeling mellem socialt byggeri, andelsboliger, privat udlejning og ejerboliger. Baggrunden er den stigende udfordring med at finde en bolig til en overkommelig pris. Når kommuner udskriver konkurrencer eller vedtager nye politikker, bør mødebyen og dens sociale og økonomiske potentiale tænkes aktivt ind i fremtidens byplanlægning.

af danskerne mener, man generelt kan stole på andre.

WORLD VALUES SURVEY 2020